

Kurzemes Vārds
Zemgale

Laikraksts Vidzemes novadiem
Druva
Madoņas reģiona laikraksts
STARS

Kurzemnieks
LAIKRAKSTS VIDUSKURZEMEI

Liesma

Talsu Vēstis
LAIKRAKSTS TALSU DUNGAI
POLAS UN MĒRPAŠU NOVADAM

NEATKARĪGĀS
TUKUMA ZINĀS
TUKUMA RAJONA LAIKRAKSTS

Auseklis
Alojas, Krimuldas, Limbažu un
Salacgrīvas novada laikraksts

Saldus Zeme
LAIKRAKSTS BROČĒNU NOVADAM UN SALDUS NOVADAM

NOVADI
rok dziļāk

REĢIONĀLO LAIKRAKSTU PIELIKUMS

Strādāt gudri un daudz

Kopš Somijas mobilo tālrunu ražotājs “Nokia” uzsāka savu uzvaras gājieni pasaulē, arī mēs esam metušies meklēt savu veiksmes stāstu, kas Latviju padarītu slavenu. Kāpēc mūsu uzņēmēji joprojām nav spējuši uzmirzēt globālajā arēnā? Vai varbūt lielais izrāviens jau noticis, tikai mēs paši to neapjaušam?

“Nokia” jau pārspēta

“Latvija var!” – uzskata informācijas un komunikācijas tehnoloģiju uzņēmuma “TestDevLab” pārstāvis, tehnoloģiju eksperts Kristaps Skutelis. Viņš norāda, ka daudzi Latvijas tehnoloģiju uzņēmumi savās jomās ir ļoti zināmi visā plašajā pasaulē, ar to produktiem un pakalpojumiem ik dienu saskaras miljoniem cilvēku. “Nereti tās ir fiziskas tehnoloģiju ierīces ar augstu pievienoto vērtību, kuru radīšana un ražošana nav vienkāršs uzdevums.” Viņš min kompānijas “SAF tehnika” datu pārraides aparāturu, arī “MikroTik” datortīklu apa-

ratūras ražotāju un elektronisko sistēmu izstrādātāju “HansaMatrix”.

“Aerones” ražo lielizmēra dronus, bet “UAV Factory” ir pasaulē ļoti zināms bezpilota lidaparātu ražotājs. “Sonarworks” izstrādātās skaņas kalibrēšanas tehnoloģijas izmanto teju visās lielākajās skaņu ierakstu studijās, savukārt “Gamechanger audio” izstrādā dullus jauna veida audio aksesuārus. Programmatūras testēšanas uzņēmums “TestDevLab” rūpējas par to, lai jaunuzņēmumi un globāli milži saviem klientiem varētu piedāvāt kvalitatīvu programmatūru. Pieaugot šīs jomas sarežģītībai, uzņēmums rada pats savus programmatūras testēšanas rīkus un pat speciālas mobilo lietotņu testēšanas laboratorijas, kurās tiek pārbaudīta akumulatora enerģija, datu patēriņš, kā arī analizēta lietotņu audio un video kvalitāte,” uzskaita Kristaps. “Latvijas Mobilais telefons” ne tikai pirmais sācis ieviest Latvijā 5G tīklu, bet jau vairākus gadus aktīvi domā un strādā pie produktiem, kas atvieglos mūsu dzīvi,

kad šis tīkls pēc dažiem gadiem būs pilnībā izvērst. Tie ir daži spilgtākie Latvijas tehnoloģiju jomas veiksmes stāsti, kas uzskatāmi parāda, ka Latvija var.”

Viņš spriež, ka mums tikai vajag vienmēr turēt acis vaļā, sekot līdzi globālajām tendencēm, strādāt gudri un strādāt daudz.

“Plus nepiemirst par saviem sasniegumiem pastāstīt tepat, Latvijā, lai sabiedrībai nerastos neauglīga vēlme kaut ko meklēt. Latvijas “Nokia” ir jau atrasta.”

Aizstājējs balzamam un šprotēm

“Mums nav daudz plaši pazīstamu uzņēmumu, bet tie, kas eksportē, savās nozarēs noteikti ir zināmi. Piemēram, telekomunikāciju aparātūras izstrādātājs un ražotājs “SAF tehnika,” līdzīgi spriež Jānis Kreilis, biedrības “Ar pasaules pieredzi Latvijā” līdzdibinātājs, darba un informācijas portāla “Your Move” veidotājs.

Pie veiksmes stāstiem bieži tiek minēta

NUMURĀ LASIET:

Lauksaimniecība ir viena no prioritārajām nozarēm valstī, un vienmēr uztraucamies, vai esam konkurētspējīgi ar citiem Eiropas zemniekiem. Taču šoreiz gribējām noskaidrot, ko paši lauksaimnieki domā par sava biznesa nākotni, modernizāciju un izdzīvošanu. Un pētījām arī, kādas ir Latvijas uzņēmējdarbības galvenās problēmas, centāties noskaidrot, ar ko jāsaskaras jaunam uzņēmējam un kas ir mūsu biznesa pazīstamības zīmes pasaules tirgos.

arī ASV reģistrētā apdrukāšanas ārpakalpojumu kompānija “Printful”, kas saistīta ar Latvijas uzņēmumu grupu “Draugiem Group”, kā arī tehnoloģiju uzņēmums “Printify”.

⇒ 6. lpp.

UZZIŅAI

Latvijas produktivitāte un konkurētspēja

- Globālās konkurētspējas indeksa (GCI) reitings, ko ik gadu publicē Pasaulē ekonomikas forums, ir vispārārtzīts rīks valsts konkurētspējas novērtēšanai. Neraugoties uz dažādām metodoloģiskām nepilnībām, GCI reitings sniedz vērtīgu informāciju politikas veidotājiem un ļauj noteikt tās jomas, kurās Latvijai ir būtiska atpalicība no citām valstīm.
- GCI balstīts uz 12 pilāriem (faktoriem), kas nosaka valsts globālo konkurētspēju. Pilāri sagrupēti četrās kategorijās: “Labvēlīga vide”, “Cilvēkkapitāls”, “Tirgi”, “Inovāciju ekosistēma”.
- Pasaules Ekonomikas foruma publicētajā konkurētspējas reitingā Latvija 2018. gadā ieņēma 42. vietu starp 140 pasaules valstīm.

Latvijas konkurētspējas stiprās puses

- Makroekonomiskā stabilitāte – valsts parāds, inflācija. 2018. gada GCI reitingā Latvija ierindota 1. vietā.
- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lietošanā – 11. vieta. Starp ES valstīm 3. vieta, tikai nedaudz atpaliekot no Zviedrijas un Dānijas.
- Prasmes un darba tirgus efektivitāte – attiecīgi 24. un 29. vieta.

Latvijas konkurētspējas vājās puses

- Inovācijas spēju (Innovation capability) jomā Latvija 2018. gada GCI reitingā ir 52. vietā. Latvijai ir vislielākā atpalicība ne tikai no pasaules un ES inovatīvajām ekonomikām, bet arī no ES vidējā rādītāja.
- Diezgan zems vērtējums Latvijai ir uzņēmējdarbības dinamismā (Business dynamism), pēc kura tā ierindota 47. vietā.
- Arī finanšu sistēma novērtēta zemu – Latvija pērn ieņēmusi 94. vietu. Salīdzinot ar pārējām ES dalībvalstīm, esam vienā no zemākajām pozīcijām. Latvijas atpalību finanšu sistēmas vērtējumā lielā mērā noteica zema tirgus kapitalizācijas līmenis, nepietiekama riska kapitāla pieejamība, zems kredīšanas līmenis, kas būtiski atpaliek no vēsturiskā kredīšanas līmeņa (pirms krīzes).
- Institūciju vērtējumā Latvija 2018. gada GCI reitingā ierindota 49. vietā. Pie būtiskām institucionālās vides nepilnībām, kas ierobežo konkurētspēju, Latvijas uzņēmēji min pārlieku lielu valdības birokrātiju, nestabilu (tuvredzīgu) politikas veidošanu, neefektīvu tiesu sistēmu.
- Veselības pilārā GCI reitingā Latvija ierindota 76. vietā. Šajā rādītājā Latvija būtiski atpaliek no daudzām ES dalībvalstīm. Vēl zemākā pozīcijā ir Lietuva (77. vieta), bet Igaunija ieņem 54. vietu.

Avots: Ekonomikas ministrija

Svarīgākais – pašai būt noteicējai

Madoniete Krista Bīčāle savu uzņēmumu SIA “Kabe leather” izveidoja šā gada 19. martā. Viņa ražo somas, naudas makus, jostas u. c. aksesuārus un ādas izstrādājumus ar preču zīmolu “Kabe”. Lielākoties darbi top vienā eksemplārā.

“Man nepatīktu šūt 100 vienādas somiņas, es katru taisu citādāku. Esmu cilvēks, kam ir gaisīga domāšana, kam patīk neparastas lietas un iztēle ir pietiekami bagāta, lai katrs pasūtītājs saņemtu oriģi-

nālu somu vai ādas maciņu. Materiālu iegādājos uzņēmumā “Rīgas ādas”, veikalos meklēju sprādzes, kniedes, kvalitatīvas izejvielas atrodu arī interneta vietnēs,” uzņēmēja pastāsta.

Krista beigusi Rīgas stila un modes profesionālo visusskolu, kur apguvusi friziera profesiju. Ir strādājusi gan savā profesijā, gan Norvēģijā pelnījusi naudu kā pastniece. Dēla Markusa piedzimšana likusi aizdomāties par vērtībām.

⇒ 6. lpp.

NOVADI rok dziļāk

Strādāt gudri un daudz

⇒ 5. lpp.

“Nezinu gan, cik daudzi cilvēki šīs kompānijas saista ar Latviju. Manuprāt, tās vairāk pazīstamas ar inovatīvu pieeju un ļoti augstiem standartiem, ko tās izvirza saviem pakalpojumiem,” skaidro Jānis.

Vienlaikus viņš norāda, ka liela daļa pasaules iedzīvotāju vispār nezina, kas ir Latvija, līdz ar to atbilde uz jautājumu, ar ko esam pazīstami pasaulē, nav viennozīmīga.

Postpadomju telpā Latvija daudziem joprojām asociējas ar Rīgas melno balzamu un šprotēm. Jānis ir pārliecināts, ka agrāk vai vēlāk šo vizītkarti aizstās kāds patiešām veiksmīgs, Latvijā izaudzis jaunuzņēmums. “Bet tad ir jautājums, cik lielā mērā kompānija atzīmēs Latviju kā izcelsmes valsti. Bieži vien kompānijas strādā ar izcilu kvalitāti, ļoti labu un interesantu ideju, tehnoloģijām, bet īsti nav stāsta par to, no kurienes produkts nācis.”

Viņaprāt, zīmols “made in...” joprojām ir ļoti svarīgs dažādiem produktiem, nevis, piemēram, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju programmām. “Šajā ziņā pozitīvs piemērs ir “Madara Cosmetics”, kas iet šo eko ceļu, uzsverot mūsu tradīcijas būtību tuvu dabai. Domāju, ka šī bioloģiskā niša nākotnē varētu kļūt daudz aktuālāka. Mēs jau redzam pirmos uzņēmumus, kas it īpaši veiksmīgi izmanto šo priekšrocību pret konkurentiem, proti, to, ka mums šeit, Baltijā, ir samērā tīra vide un sapratne, kā dzīvot saskaņā ar dabu, izmantot tās dotās veltes. Nākotnē, manuprāt, “made in Latvia” varētu saistīties ar kaut ko tādu. Taču šobrīd vidējam rietumniekam šis zīmols neko daudz neizsaka. Mums ir jāietiek vajā no uzskata, ka Latvija ir kaut kas postpadomisks un līdz ar to nekas kvalitatīvs no tās nav sagaidāms.”

Tajā pašā laikā Latvijai noteikti nav jācenšas atkārtot “Nokia” stāstu, uzskata “Ar pasaules pieredzi Latvijā” līdzdibinātājs. Viņš atgādina, ka “Nokia”, kas savulaik bija telekomunikāciju jomas gigants, palaida garām izmaiņu brīdi savā nozarē, tāpēc konkurenti strauji aizsteidzās tai priekšā. ““Nokia” pagrimums pavīlka līdzīgu Somijas ekonomiku. Mums nevajag tādu milzi. Drīzāk mums jārunā par tādu pozitīvu piemēru kā Igauniju “Skype”, kas sapulcēja ap sevi ļoti jaudīgus programmētājus un biznesa cilvēkus, kuri pēc tam, kad bija pastrādājuši “Skype”, veiksmīgi sāka radīt savas kompānijas. Viņi izveidoja tādu kā ekosistēmu ap sevi. Tāpēc arī Igaunijā ļoti strauji attīstījās stāsta nākamais līmenis – cits pēc cita radās jaunuzņēmumi. Piemēram, uzņēmums “Transferwise”, kurš nodrošina tiešsaistes maksājumu pakalpojumus un kura vērtība pēc aplēsēm ir vairāk nekā miljards dolāru.”

Jānis spriež, ka Latvija veiksmīgi eksportē arī tradicionālās nozares, taču inženieriju un elektroniku mēs varam iet tālāk. “Mums noteikti jāietiek tām līdzī, jo par informācijas tehnoloģiju talantiem šodien cīnās katra valsts. Pagaidām šajā jomā mēs nedaudz atpaliekam.”

Ilze Ozoliņa

Kur meklēt trūkstošās darbarokas?

SIA “Sanart” ir Valmierā pazīstams celtniecības uzņēmums, kas šogad kopā ar franču speciālistiem realizēja starptautisku, Latvijā ekskluzīvu būvprojektu – uzbūvēja Māra Štromberga vārdā nosaukto BMX trasī. Tā ir viena no modernākajām pasaulē. Arī šai firmai ir aktuāla darbaspēka problēma, tāpēc SIA “Sanart” valdes priekšsēdētājam ARTIM KNOKAM vaicājam, kā to risināt.

Pirms apmēram trim gadiem, kad sāka palielināties darbu apjoms būvniecībā un arī mēs izrādījām interesi par lielākiem objektiem un vinnējām konkursā palielu, aptuveni divus miljonus eiro vērtu, būvi, sākām just, ka pietrūkst darbinieku. Tolaik jau bija runas par ukraiņiem, kuri gatavi šurp braukt strādāt, un pie mums atbrauca viena ukraiņu brigāde, astoņi cilvēki, kas Maskavā bija cēlušies privātmājas. Pastrādāja nolīgto trīs mēnešus un paši izrādīja interesi turpināt darbu mūsu uzņēmumā. Nokārtojām, ka viņi pie mums var strādāt pastāvīgi – ar uzņēmuma atļaujām. “Sanart” saviem strādniekiem nodrošina dzīvesvietu, transportu, pārējo elementāri sadzīvei vajadzīgo, ieskaitot arī interneta pieslēgumu mājoklī. Uzņēmumam ir dzīvoklis Vecatē, kur dzīvo viesstrādnieki, īrējam vēl trīs dzīvokļus Burtņieku pagasta Penčos.

Teikšu atklāti, vietējos celtniekus vairs pat nemeklējam, jo visi labie kadri jau kaut kur strādā, bet ar “staigātājiem no viena uzņēmuma uz otru” nekāda sadarbība nesanāk. Pie mums ieradusies arī pirmā celtnieku grupa no Uzbekistānas, jau četri, un būs vēl četri vīri. Šovasar pie mums sāka strādāt arī pieci celtnieki no Moldovas.

Manuprāt, Latvija ir unikāla valsts, kas

Gunta Viksnas foto

savas ekonomikas attīstībai neņem pretī viesstrādniekus. Visās attīstītajās valstīs, lai nodrošinātu attīstību, ir vajadzīgs lētais darbaspēks. Savukārt pie mums, pirmkārt, ir uzlikti lieli nodokļi, ārzemniekam ir jāmaksā vairāk nekā vietējam, otrkārt, ir ļoti sarežģīti viesstrādniekam nokārtot dokumentus, ir daudz birokrātisku papīru, arī Pilsonības un migrācijas dienesta darbības ir daudz pretrunu.

Ja ukraiņi ir gatavi strādāt par minimālo algu, kura viņam jāmaksā un kura ir 1004 eiro uz papīra, tad viņam uz rokas sanāk kādi 500 eiro. Par 500 eiro mūsējie strādāt negrib... Šobrīd celtniecībā vietējam strādniekam ir noteikta minimālā alga – aptuveni 800 eiro pirms nodokļu nomaksas. Lielākā problēma, ka nav jau vietējo, kas grib strādāt! Tīrģus no celtniekiem ir tukšs, Latvijā palikuši tikai sprīdīši, kuri vienmēr ar kaut ko ir neapmierināti...

Labi strādnieki vai nu jau strādā labās vietās šeit, vai arī dara to Eiropā.

Jā, viesstrādnieku darba kvalitāte nav tā augstākā, kontrole nepieciešama milzīga, tāpēc darbu vadītājiem rūpju vairāk. Smagos, liela apjoma darbos, piemēram, mūrēšanā, demontāžā, rupjā apmetuma un zemes darbos, ar viesstrādniekiem nav nekādu problēmu, viņi visu izdara ātri un labi, bet daļu, kur vajag ar glanci un precīzi, dodam veikt vietējiem.

Ko valsts varētu darīt šīs problēmas risināšanā? Pirmkārt, daudz vienkāršākai vajadzētu būt dokumentu kārtīšanai. Esam jau noguruši no papīru kaudzēm. Otrkārt, viesstrādnieku minimālo apmaksu vajadzētu pielīdzināt mūsu strādnieku minimālajām algām. Tad mūsu darbinieks kā kvalificētais varētu saņemt augstāku atalgojumu. Esmu dzirdējis, ka par šo variantu tiek domāts. Tas dod cerību, jo, manuprāt, līdz šim spēkā esošā apmaksas kārtība, ka viesstrādniekiem maksā vairāk nekā vietējiem, nebija pārdomāts solis. Mums ļoti patīk runāt par produktivitātes trūkumu Latvijas būvniecībā, tai pašā laikā visa Eiropa mūsu neproduktīvos strādniekus ņem pretī atplestām rokām. Ja mēs tiešām būtu tik neproduktīvi, vai tā būtu? Manuprāt, lielākā problēma Latvijā neslēpjas darba ražīgumā, lielākā problēma ir algās. Ja mēs par to pašu darba ražīgumu viņam maksājam trīs un četras reizes mazāku algu, ko mēs no tā cilvēka gribam? Mūsu celtnieks aizbrauc uz Eiropu un saņem tur cilvēka cēniņu algu, tāpēc viņš tur ir produktīvs! Pie mūsu mazajām algām ir par lielu nodokli, tāpēc cilvēks nevar nodrošināt sevi un savu ģimeni.

Guntis Viksna

Svarīgākais – pašai būt noteicējai

⇒ 5. lpp.

“Strādājot ārzemēs, vairāk novērtēju pozitīvo, kas ir šeit, Latvijā. Pēc 10 frizieres arodā aizvadītiem gadiem sapratu, ka visu mūžu tā tomēr nevarēšu. Manas aizņemības dēļ vecāki pieskatīja manu bērnu, un bija skaidrs, ka varēšu būt biežāk kopā ar dēlu tikai tad, ja pati kļūšu sev par priekšnieci. Draugs ieteica apmeklēt ādas apstrādes kursu Rīgā, pamācīties dizainu. Kad sāku mācīties, pozitīvā nozīmē saslīmu – katru dienu uz kursiem gāju ar prieku, pēc pusgada jau sapratu, ka varu strādāt ar ādu, gatavot oriģinālas lietas, aksesuārus. Kad pārcēlos uz Madonu, atrisinājās dzīvesvietas jautājums, dēls tika bērnudārzā un es sameklēju nelielu telpu, kur darināt ādas priekšmetus,” par biznesa idejas rašanos stāsta Krista.

Domājot, kā tikt pie tik nepieciešamā atbalsta savam darbam, jo vajadzēja iekārtot darbnīcu, viņa uzzinājusi par pašvaldības biznesa ideju konkursu “Madona var labāk!” un nolēmusi pieteikties. Pirmoreiz komisija viņas biznesa ideju noraidīja, ieteica aiziet uz Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Madonas biznesa inkubatoru. Krista atklāj, ka nejutās kā biznesmene, vairāk kā māksliniece, brīvdarbiniece, taču tolaik pārvarējusi pašas uzlikto barjeru, iestājusies pirmsinkubācijā, izgājusi apmācību. “Inkubatorā ieguvu ļoti daudz – zināšanas, padomus, pieredzi, iemācījos savu biznesa ide-

ju “pasniegt”, uzlikt uz papīra un, pirms prasīt tai atbalstu, saprast, ko tieši vēlos, lai mērķi sasniegtu. Pārķāpu pāri sev, uzrakstīju jaunu biznesa idejas pieteikumu, jau ar citiem akcentiem, vēlreiz iesniedzu konkursā un saņēmu finansiālu atbalstu. Par piešķirto naudu iegādājos šujmašīnas, iekārtoju ādas apstrādes darbnīcu,” uzņēmēja palepojas.

Viņas darbnīca atrodas vecāku mājā, tāpēc īre nav jāmaksā, taču Krista palūgusi tēvu uzlikt atsevišķus elektrības skaitītājus, lai pati varētu kontrolēt un segt ražošanas izdevumus. Pati saviem spēkiem viņa darbnīcu arī iekārto. “Man vajag sajūtu, ka pati visu esmu izcīnījusi, jo tas ir mans darbs,” Krista apliecina.

Pirmā pašas darinātā lieta bijusi īpaša ādas soma šefpavāra nažiem, ko izgatavot viņam palūgusi draudzene. Otrs pasūtījums arī bijis neparasts – vajadzējis pāršūt sēžamo “Harley Davidson” motociklam. “Bija jāmēģina, kaut kā jāsāk – cīnījos, rokas bija tulznās, jo ar parasto šujmašīnu neko nevarēja izdarīt. Divas reizes pāršuvu, jo sākumā izmantoju pabiezu ādu, bet vajadzēja plānāku, taču rezultāts arī mani pašu pārsteidza. Katru reizi, kad šuju ko jaunu, ko nekad pirms tam neesmu šuvusi, iemācos nianšes, kas pēc tam noder. Visu mācos procesā, arī no savām kļūdām, tā ir mana skola, kas jāiziet. Patīk šūt ar rokām, darbu maksimāli sarežģīt. Somas, maciņi, jostas – liekas, kas tur grūts, bet tieši naudas maki, ko ļoti daudzi pasūta, ir pagrūti

Inkubatorā ieguvu ļoti daudz – zināšanas, padomus, pieredzi, iemācījos savu biznesa ideju “pasniegt”.

šujami, jo tiem ir smalkas detaļas, bet visam jāizskatās perfekti,” Krista pastāsta.

Kā jūtas jaunā uzņēmēja? “Ir grūti, īpaši sākumā, kad jāizveido darbnīca, jāizpilda klientu pasūtījumi, jāreklamē savs piedāvājums, jāplāno marketinga. Nedaudz baida arī atskaites, kas drīz jānodod. Esmu atradusi labu grāmatvedi, bet arī pati gribu iziet visam cauri, saprast, kā sabalansēt izdevumus ar ienākumiem. Jāpagūst arī parūpēties par dēlu, kas uzsāks mācības 1. klasē, taču svarīgākais ir tas, ka pati esmu sev noteicējai,” atzīst zīmola “Kabe” radītāja.

Iveta Šmugā

NOVADI rok dziļāk

Risinājumam ir jābūt vienmēr

Juris Rutkovskis ar vecāko dēlu Mārtiņu topošajā govju kūtī, kas būs viena no modernākajām apkaimē

Edītes Bēvaldes foto

Jura Rutkovska vadītā zemnieku saimniecība “Radziņi” atrodas vienā no Dobeles novada nomaļākajām vietām – Zebrenes pagastā, vietā, kas bija viena no pirmajām, kur tika slēgta skola. Tomēr tas nebūt nav šķērslis, lai ģimenes, kurās aug skolas vecuma bērni, lūkotu pēc komfortablākas dzīves citviet.

Modernākā novadā

Arī Jura ģimenē aug trīs atvases, kas kopā ar mammu, kura strādā par logopēdi, ik dienu mēro ceļu uz izglītības iestādēm Dobelē. Ceļš šajā pusē ir labs, problēmu nokļūt pilsētā nav. Atbildot uz vaicājumu par piederības izjūtu novadam, sarunbiedrs atteic, ka uzturēties novada

centrā bieži nemaz nav nepieciešams, jo pakalpojumi lielākoties pieejami digitāli.

Taču ne jau par sadzīves lietām, kas, neapšaubāmi, katram no mums ir svarīgas, “Zemgale” devās runāt ar “Radziņu” saimnieku. Uzmanību piesaista jaunbūve, kas patlaban top šajā saimniecībā.

Sarunas laikā atklājas, ka, īstenojot projektu, kuram ir Eiropas Savienības atbalsts, tiek būvēta kūts piena devējām. Juris neslēpj, ka 750 000 eiro lielajai investīcijai ņemts arī kredīts.

“Dzīvojamies pa veco kūti, līdz sapratām, ka jābūvē jauna,” norāda saimnieks, pieticīgi piebilstot, ka šis nav pirmais projekts, taču vērienīgākais gan. Iepriekš saimniecībā jau realizēti vairāki projekti, kas tādi “sīkumiņi” vien bijuši. Savulaik, izmantojot Latvijas Lauksaimniecības uni-

versitātes maģistrantūrā iegūtās zināšanas, pats rakstījis projektus artēziskās akas un mēslu krātuves ierīkošanai. Nu projektu rakstīšanu uztic speciālistam.

“Kūts celtniecība sākas 1. aprīlī. Šobrīd tā norit visintensīvāk, jo notiek gan būvniecība, gan iekārtu monēšana un citi darbi. Pēc pusotra mēneša ēkai vajadzētu būt gatavai, tajā būs vietas 140 govīm. Patlaban saimniecībā ir aptuveni 230 “galvu” – govīs un teles,” teic Juris. Viņš pastāsta, ka “Radziņu” vēsturi ar divām gotiņām pagājušā gadsimta 90. gadu sākumā aizsāka viņa vecāki. Viņi joprojām esot liels atbalsts. Plašais ganāmpulks izaudzēts pašu saimniecībā. Atminoties agrākos laikus, sarunbiedrs spriež, ka tad saimnieki mazāk domāja par finansiālo ieguvumu.

Juris savā saimniecībā ir “universālais

kareivis”, kuram jābūt kompetentam gan grāmatvedībā, gan jāpārzina tehnika un lopkopība.

Tikāmieš “Baltijas ceļā” 30. gadadienā, un, domās velkot paralēles, radās pārlicība, ka toreizējā uzdrīkstēšanās ir sevi attaisnojusi. Ja mūsu vidū ir tādi cilvēki kā Juris un viņa ģimene, mēs stāvam uz stabila pamata.

Sarunas laikā līdzās ir vecākais dēls Mārtiņš, kurš šogad uzsāk mācības Dobeles Valsts ģimnazijas 7. klasē. Zēns cītīgi seko līdzi pieaugušo gaitām un brīdī, kad Juri pasauc būvnieki, raksta autorei atzīst, ka savu nākotni saista ar “Radziņiem”. Viņš nevar iedomāties, ka vecvecāku reiz iesāktais varētu neturpināties. Arī viņa tēvs nešaubās, ka iesāktajam noteikti ir nākotne.

– Vai šobrīd lopkopība ir bizness?

– Citādi jau mēs nedarbotos. Agrāk izslaucām vidēji četras tonnas no govīm, bet tagad ir tuvu pie deviņām. Domāju, ka tā ir vērā ņemama izaugsme – dinamiku veicina tas, ka barība ir sabalansēta. Agrāk bija siens, arī klijas, tagad gotiņas ēd skābbarību, kukurūzu, kombinēto lopbarību. Ņemot vērā kritērijus, kā tiek būvēta jaunā kūts, izslaukumam vajadzētu būt vēl lielākam, jo tur dzīvniekiem būs labāki apstākļi – gulēs uz matračiem, slaukšanu veiks robots, tā mazinot roku darbu, un cilvēka klātbūtne būs nepieciešama vien tik, lai uzmanītu iekārtas. Robots ir moderna tehnoloģija, kāda reti kurā fermā ir. Dobeles novadā laikiem būsīm pirmie, kam tāds būs. Sākumā plānojam uzstādīt vienu robotu, kaut gan kūtī vieta paredzēta diviem. Taču jauna iekārta maksā

apmēram 120 tūkstošu eiro, tāpēc, iespējams, otru vēlāk iegādāsimies lietotu.

– Tik lielā saimniecībā vajag daudz darbaroku...

– Mums ir vairāki darbinieki – visi ir vietējie, oficiāli nodarbināti.

– Par darbiniekiem laukos nereti dzird, ka viņi noturas līdz pirmajai algai. Vai ar šādu problēmu nav nācies saskarties?

– Tā gan nav gadījies, mūsu darbinieki ir stabili, saimniecībā strādā vairākus gadus. Viena slaucēja – jau desmit gadus.

– Jāatzīst, šiem cilvēkiem ir ļoti paveicies, ka tuvu dzīvesvietai ir darbs ar konkurētspējīgu atalgojumu.

– Vienmēr jau gribas vairāk, taču mums ir jāņem vērā, ka par pienu maksā tik, cik maksā. Darbu lopkopībā ir daudz, visi jāpagūst izdarīt laikus. Pienu no mums nemainīgi iepērk “Tukuma

piens”. Ir bijuši piedāvājumi no citiem uzņēmumiem, taču mūs apmierina sadarbība, jo ir skaidra samaksas kārtība, kas ir ļoti būtiski. Izslaukto pienu – 2,8 tonnas dienā – savāc katru dienu. Plānots arī šībrīža četrtonnīgo dzesētāju nomainīt pret tādu, kura ietilpība ir astoņas tonnas, lai piens nebūtu jānodod katru dienu, bet reizi divās.

– Redzot lopus laukā ganāmieš, šķiet, ka jūsu saimniecībā aug “laimīgās” govīs.

– Laukā turam tikai teles, jo tās gaida jauno māju. Govis arī tagad dzīvo kūtī. Diemžēl tādas lietas kā ganības saimniecībā vairs nav, lauki tiek apstrādāti, tur audzējam barību. Visa zeme – 70 pašu un 100 nomātie hektāri – tiek maksimāli izmantota. Nopļaujam trīs ražas.

– Audzējot dzīvniekus, ir svarīgi, lai būtu pieejams labs veterinārārsts.

– Speciāliste dzīvo kaimiņpagastā, bet šajā jomā bagāta pieredze un zināšanas ir manai mammai. Viņa ir tā, kas uzvaktē, kurā brīdī nepieciešama sēklošana. Tur vajag rentgena aci.

– Vai kādreiz ir gribējies visu pamest?

– Krīzes brīžos visādi gadās. Ja pienu iepērk par neadekvātu cenu, liekas: kam to visu vajag? Nav arī patīkami, ka cenas par pakalpojumiem strauji izmainās, kas nozīmē, ka iztrūkstošā summa jākompensē no piena ražības vai kā citādi. Nepaliecinot izslaukumu, nekas nebūs, bet, lai to palielinātu, govīm jānodod vairāk. Vienmēr ir jādomā, kā problēmai, ja tāda rodas, atrast risinājumu, jo nevar pieļaut, ka risinājuma nav. Ir jābūt plānam A, B un arī C. Citādāk nevar.

Edīte Bēvalde

NOVADI rok dziļāk

Mūsu priekšrocība – dabas resursi

Lauksaimniecība ir viena no prioritārajām Latvijas iespējām, un tieši bioekonomikas ieviešana veicinātu lauku saimniecību attīstību, uzskata Vides risinājumu institūta izpilddirektore Inese Suija-Markova. “Bioekonomika izveidojusies no tā, kas notiek pasaulē. Dzīvojot ne tik apdzīvotās vietās, mēs neapjaušam, cik ļoti esam saistīti ar globālajiem procesiem. Bet tie mūs ietekmē – apzināties to vai ne,” viņa saka.

Unikāli vietējie apstākļi

Zinātniskā organizācija “Vides risinājumu institūts” (VRI), apvienojot Latvijas un ārvalstu zinātniekus un praktiķus un izmantojot tehnoloģiju iespējas, rada inovatīvu pieeju kompleksām vides problēmām un ilgtspējīgai resursu izmantošanai. “Pētām, kādā stāvoklī ir dabas resursi, kādas ir tendences, un dodam priekšlikumus efektīvai saimniekošanai,” skaidro I. Suija-Markova.

Lielās tendences, kas sekmējušas vajadzību pēc bioekonomikas, ir demogrāfijas un sociālās izmaiņas. Pasaulē ir septiņi miljardi iedzīvotāju, pēc prognozēm 2050. gadā būs 11 miljardi. Šie cilvēki būs jāpabaro – vajadzēs pārtiku, kas sākas uz lauka.

Prognozē, ka 2050. gadā eiropieši būs tikai 4% no visiem pasaules iedzīvotājiem. “Vidzemē pēc statistikas ir tikai 13 cilvēku uz kvadrātkilometru. Pēc tā varam novērtēt, kur globālajā ekonomikā atrodamies un kas ir mūsu priekšrocības. Mēs varam lepoties ar nenoplicinātu augsni, tīru vidi un citiem dabas resursiem. Latvija, salīdzinot ar citām valstīm, atpaliek rādītājos, cik naudas tiek iegūts no viena hektāra zemes vai meža. Mēs savus resursus izmantojam neefektīvi, jo iztirgojam tos kā izejvielu, bet jādoma, kā radīt pievienoto vērtību tepat uz vietas.

Globālā tendence ir tāda, ka visā pasaulē cilvēki pārceļas uz attīstības centriem. Laukos iedzīvotāju kļūst mazāk visur, ne tikai pie mums. Tādēļ jāskatās uz tehnoloģijām, kas spēj aizstāt cilvēkus, domājot, kā efektīvāk izmantot mūsu priekšrocību – dabas resursus. Vietējie unikālie apstākļi jāizmanto gudri. Jāražo tā, lai būtu mazāk pārpalikumu, kas ne-

Vides risinājumu institūta izpilddirektore Inese Suija-Markova skaidro: “Mazo lauku saimniecību iespēja ir meklēt savu nišu – pēc iespējas efektīvāk izmantot konkrētās vietas apstākļus, jaunākās tehnoloģijas un dabas resursus”

Lāsmas Reimanes foto

UZZIŅAI

Lauksaimniecība Latvijā

- Latvijā ir 80,2 tūkstoši lauku saimniecību.
- Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība – 1 932 300 ha. No tās aramzeme – 1 289 800 ha, ilggadīgie stādījumi – 7600 ha, pļavas un ganības – 634 900 ha.
- Ar graudaugiem apsēti 703,5 tūkstoši hektāru.
- Izaudzēti dārzeņi – 157,1 tūkstotis tonnu, no tiem 11,5 tūkstoši tonnu – siltumnīcās.
- Lauku saimniecībās audzē 405,8 tūkstošus liellopu. Saražots 91 200 t gaļas un 1 000 100 t piena.
- Pēdējos 10 gados ievērojami pieaudzis aitū skaits (2007. gadā 53,9 tūkstoši, bet 2017. gadā 112,2 tūkstoši).
- Zirgu skaits pēdējo 17 gadu laikā sarucis vairāk nekā divas reizes (2000. gadā bija 19,9 tūkstoši, bet 2017. gadā – 8,9 tūkstoši).

Avots: Statistikas pārvaldes apkopotie dati par 2017. gadu

tiek izmantoti kaut kā cita ražošanai. Laukos jāievieš aprites ekonomika, kurā pāri nepaliek nekas,” norāda I. Suija-Markova.

Jāveido vērtību ķēde

“Latvijā maz nopelnām no viena hektāra lauksaimniecības zemes un arī meža resursiem, jo apstājamies pie tā, ka esam primārie ražotāji,” uzskata I. Suija-Markova. “Bioekonomika runā par to, kā mēs šo sākotnējā ražošanas posmā iegūto biomasu varam sadalīt sīkākās frakcijās un tādējādi maksimāli izmantot tās potenciālu. Biorafinācija nozīmē, ka iegūto biomasu ar speciālām tehnoloģijām sadala komponentēs. Francija, Beļģija, Nīderlande, Vācija pērk no mums biomasu un sarežģītos biorafinērijas procesos velk no

tās arī ļoti augstas pievienotās vērtības produktus. Tas būtu jādara šeit uz vietas, lai no viena hektāra zemes iegūtu daudz lielāku peļņu. Šobrīd pasaulē biorafinērijas rūpnīcas ir milzīgas, un ir skaidrs, ka ar tām Latvijai ir grūti konkurēt. Bet mums ir svarīgi zināt šīs politikas veidotāju teikto, ka nākamajā septiņgades periodā Eiropā daudz tiks investēts tehnoloģijās, lai biorafinēriju pietuvinātu zemniekiem. Tas nozīmē, ka iekārta būs pievedama pie lauka un arī mazā apjomā varēs no biomasas gūt maksimālo labumu. Tā šobrīd vēl ir tikai tendence, bet par to mūsu zemniekiem jau būtu jādomā. Latvijā ir jāveido darbību ķēde, kur katrs ražošanas posms pievieno vērtību gala produktam, un tikai pēc tam tas tiek nodots patērētājam.”

Apvienoties, lai konkurētu

I. Suija-Markova skaidro, kādēļ ražotājiem sadarbība jāveido dažādās nozarēs: “Kas vienam atlikums, citam – vērtīga izejviela. Piemēram, alus darītavā “Valmiermuiža” pāri paliek drabiņas. Tur gadiem meklēja, ko ar tām darīt. Labākais, ko atrada, ir cepumu ražošana. Bet tikpat labi tās var noderēt citā nozarē.

Problēma tā, ka nozaru pārstāvji ikdienā nesatiekas. Ir jāapvienojas, jāveido klasteri. Vidzemē kāda uzņēmēju grupa sapratusi, ka jāstrādā kopā. Tā ir iespēja resursus apvienot, lai stiprinātu katra uzņēmuma konkurētspēju. Piemēram, katram nopirkt lektoru ir ļoti dārgi, bet, to algojot kopā, zināšanas gūst visi. Tāpat nepieciešama pētniecība, lai strādātu efektīvāk. Bez sadarbības neiztikt arī tādēļ, ka jaunu tehnoloģiju ieviešanai nepieciešami prāvi līdzekļi. Lai tas atpelnītos, ir jādomā par iekārtu pietiekamu noslodzi. Mums ir jāskatās plašāk, kādas tendences ir pasaulē, un jāizmanto mūsu stiprās puses tādā kontekstā. Mums ir, ar ko konkurēt pasaules mērogā, tikai jāprot šos resursus gudri izmantot. Tāpat viena lieta ir saražot, bet tikpat svarīga ir prasme pārdot. Un tādēļ katram ražotājam ir jābūt izpratnei par tirgu. Tas ir mūsu izaicinājums. Klasterī ir vieglāk piekļūt informācijai par jaunākajām tendencēm, izmaiņām. Tā ir iespēja satikties ar vietējiem nozares pārstāvjiem, dalīties pieredzē, apmeklēt seminārus, aizbraukt uz citām valstīm un redzēt, kā tur tiek risināti līdzīgi jautājumi.”

Jolanta Hercenberga

Lauku atbalsta dienesta dati 2018. gadā

- Vairāk nekā 250 tūkstoši hektāru jeb 11% no lauksaimniecībā izmantojamās zemes Latvijā ir neapstrādāti vai nekopti.
- Atbalsta programmās izmaksāts vairāk nekā 602 miljoni eiro. No tiem platību maksājumos – 367 miljoni eiro, investīcijās – 193 miljoni eiro, citos maksājumos – 42 miljoni eiro.